

Némethné Papp Kornélia: RÁTZ LÁSZLÓ TANÁR ÚR

Studia Physica Savariensia XIII.

„Sohasem fogom elfelejteni régi tanárait, közöttük Rátz Lászlót, egy igaz pedagógust és melegszívű embert, aki először ébresztette fel bennem tárgyának, a matematikának szeretetét.” (Wigner Jenő)

A szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskola Fizika Tanszéke 1995 óta adja ki *Studia Physica Savariensia* címmel fizikatörténeti sorozatát Kovács László szerkesztésében. A sorozatnak ebben, a XIII., kötetében Némethné Papp Kornélia Rátz Lászlónak, a Fasori Evangélikus Gimnázium legendás tanárának életét, munkásságát mutatja be igen gazdag forrásanyagra támaszkodva.

A részletes életrajzot a tanítványok, kollégák visszaemlékezései vezetik be. A családi háttér és a környezet bemutatása után a diákevek következnek. Részletesen megismerhetjük Rátz László iskoláit, a soproni magyar királyi állami Főreáltanodát, a soproni Lyceumot, az ott tanító híres és kevésbé ismert tanárokat.

Rátz László munkásságáról kaphatunk képet az életrajz központi fejezetéből. A maga korában valószínűleg a világ legjobb iskolái közé tartozó Fasori Evangélikus Gimnáziumban kiváló kollégák között dolgozhatott. A szintén neves kortársak visszaemlékezéseiből a tananyagról, a tanári módszerekről alkothatunk fogalmat és arról, mitől lesz egy iskola világhírű. Az iskola tanárai szakmailag magas szinten, a kor tudományát követve tudtak tanítani, és emellett nagy figyelmet fordítottak a tehetséges diákok gondozására, a lemaradók buzdítására. Mikola Sándor jellemezte így Rátz tanári személyiségét:

„A legkülönbözőbb képességű és hajlamú gyermeki elméket, melyekből egy-egy osztály rendszeren állani szokott, Rátz László bámulatra méltó ügyességgel tudta egységbe forrasztani, a gyengébbeket támogatni, az ingadozókat bátorítani, az ellanygulókat korholni, a kiválóakat problémák felvetésével serkenteni, mégis mindig valamennyinek figyelmét lekötni, és felettük szellemileg uralkodni.”

Rátz László „legnagyobb felfedezései” természetesen rendkívüli tanítványai, sok tehetség között a leg híresebbek: Neumann János és Wigner Jenő. A *Középiszkolai Matematikai Lapok* szerkesztése és megújítása révén pedig az egész országra terjeszthette ki tehetséggondozó munkásságát.

Rátz László kivette részét a századelő oktatási reformjaiból, a matematika oktatásának megújításából is. A munkáltató matematikatanítás bevezetésével együtt a tananyag tartalmát és a tanítás módszereit is sikerült korszerűsíteni. Külön érték és érdekesség a

szakmabeli olvasónak a kötet mellékleteként facsimilében közölt tankönyv, a Rátz László és Mikola Sándor által közösen írt *Infinitezimális számítások elemei a középiskolában*, amely ennek a munkának egyik eredménye. Az akkori tananyag színvonala, és a két szerző óriási szakmai és didaktikai tudása egyaránt tanulságot jelenthet számunkra.

Rátz László gondolatai a reform céljairól azóta sem vesztek aktualitásukból: „Azt akarjuk, hogy a középiskolából kikerülő tanuló tudományos fokú matematikai iskolázottságot vigyen az életbe: az a reményünk, hogy ily módon a matematikai gondolkozásmód behatol a közéletbe. A tanulónak látnia kell, hogy a matematika mennyi szálal van összekapcsolva a gyakorlati élettel, a tudományokkal és egész világfelfogásunkkal... Nem az a célunk, hogy a technikára és egyéb szakiskolába menő tanuló nagyobb matematikai ismeretanyagot vigyen magával, hanem hogy éppen azok, akiknek matematikai képzésük a középiskolában befejeződik, oly fogalmat kapjanak a matematikáról, a mely méltó ehhez a nagy tudományhoz.”

Rátz László tanári tevékenysége nem korlátozódott a matematikára. Renner János visszaemlékezései szerint: „Még szorosabbra fűzte a viszonyt tanítványaival a sok együttesen megtett kisebb-nagyobb kirándulás, külföldi tanulmányút, továbbá a zene, amit, mint az Ifjúsági Dal- és Zeneegyesület tanárelnöke, tanítványaival együtt művelt.”

Az életrajz mellett igen gazdag adattárat találhatunk a könyvben. Az országban található Rátz-emlékek felsorolása mellett a *KöMaL* megoldóinak, valamint a *Rátz tanár úr életműdíj* eddigi díjazottainak névsorát is megtalálhatjuk a kötetben. Kovács László *Teacher László Rátz* című angol nyelvű tanulmánya, amely a Rátz László életmű fő vonalát tárja elénk, egészíti ki a szerző munkáját.

A könyv bőségesen tartalmaz illusztrációkat. Fényképek, eredeti formában beillesztett korabeli dolgozatok, bizonyítványok, levelek teszik elevenné, színessé. Ezek közül nagyon sokat Némethné Papp Kornélia talált meg kutatása során, így nyomtatásban most láthatók először (Rátz László szülőháza, családfája, a Soproni Líceumban eltöltött két évet megelőző hét tanév dokumentumai, tanárának, *id. Renner Jánosnak*: „Nulla bácsinak” jellemzése és így tovább).

A könyvet ajánlhatjuk tanárszakos hallgatónak, tanároknak egyaránt, de az élvezetes stílus, a kor középiskoláját, tanári habitusát több oldalról bemutató életrajz más szakosok számára is érdekes, tanulságos lehet.

Ujvári Sándor